

Джерело: [Українська правда. Життя.](#)

Коли підлітала до Норвегії, то звернула увагу на хмари, деякі з них застигали над деревами, точно повторюючи форму крон, наче дерева сивіють та ховають свою сивину в піднебессі, де мало хто зможе це побачити; інші хмари утворювали над деревами німби, я знала, що серед цих прадавніх сотворінь точно мають бути святі великомученики...

Аеропорт Осло зустрічає всіх "Криком", художнику Мунку мало б виповнитися 150 років, Норвегія готується до святкування.

Аеропорт має свою експозицію, сюжети картин такі, що нашим законодавцям та ультра-моралістам було б до чого причепитися. Мунк не боявся і не соромився людей, як і природних виявів їхньої натури. Добре, що Мунку не загрожують звинувачення в пропаганді оголеності та не схваленої спільним з'їздом церков та парламенту орієнтації.

Дихання Норвегії свіже, з домішками духмяних трав, ніжного запаху весняних квітів. Небо неймовірної краси, враження, що за тобою пильнують тисячі пар сірих очей, надвечір вони добирають трохи синього кольору та заворожують. Це небо хочеться роздивлятися та фотографувати як обличчя коханої людини.

Країна сірооких озер, країна сіроокого неба

Написав Лариса Денисенко
Четвер, 13 червня 2013, 23:36

Коли пересуваєшся потягом з Осло до Ліллекхаммера, на поворотах або при гальмуванні чуєш дивний звук, наче в небі зійшлися в двобої два птеродактилі: шурхотять крилами, сичать, попискують.

Разом з тобою пересуваються ліси, змішані, березово-хвойні, насичено-салатова і темно-зелена смуга. Жіночний ліс: берези – наречені, ніжні та тендітні, ялини – суворі матері, пухнасто-гострі, що можуть захистити та обійняти. Разом з тобою пересуваються й озера, у котрі вдивляється сірооке небо, та й озера дивляться на нього такими ж сірими та закоханими очима.

З моїм колегою, письменником та перекладачем Тимофієм Гаврилівим, ми приїхали на найвідоміший літературний фестиваль Норвегії, що розпочався 28 травня в Ліллекхаммері, в містечку дружньому та літературному, безконфліктному та спортивному.

Дружність позначається, наприклад, на тому, що наш готель є невід'ємною частиною залізничної станції та вокзалу. Вранці, коли снідаєш, чуєш, як оголошується прибуття та відбуття потягів, зустрічаєш людей з валізами та усміхаєшся, бо це є візуальним втіленням гасла: "ласкаво просимо!" Тиша та добробут, ніяких п'яних пісень, гармидеру, нав'язливого смороду нечистотами.

Літературність можна помітити на асфальтових плитах, всім містом розкидані цитати класиків норвезької літератури: Ібсена, Гамсуна, Сівле, Хауге та інших. Напевне, це не може не вплинути на людину: коли під ногами – цитати літературних творів, а не тріщини та сміття.

Maihaugsalen – музей-комплекс під відкритим небом, трохи нагадав мені нашу Мамаєву Слободу: природа, церква, воля, традиції. Ми підходимо до основної споруди, там

Країна сірооких озер, країна сіроокого неба

Написав Лариса Денисенко
Четвер, 13 червня 2013, 23:36

розташовано концертну залу, котра вміщує під дві тисячі людей. Панує тиша. Ми почуваємося збентежено, невже помилилися адресою? Але – ні.

Відбувається відкриття фестивалю, і тишу забезпечує не тільки гарна звукоізоляція, але й поважне ставлення до письменників, що виступають на сцені, більше тисячі норвезьких літераторів та закордонних гостей.

Норвежці загалом дуже теплі люди, варто бачити, як вони вітають та вітаються одне з одним: поцілунки, обійми, радісні вигуки. Але вміння толерувати інших, певне, є такою самою виплеканою норвезькою традицією як і брунатний сир, на смак – солоне згущене молоко або солонка карамель, котрий виробляється тільки на норвезьких теренах.

Фестиваль триває майже тиждень. Варто зазначити, що всі заходи відбуваються в різних локаціях. Це може бути художня галерея, кав'ярня, театр, бібліотека, банк, сховище, арт-музей, в парку під відкритим небом. Всі заходи – платні, зустріч з кожним автором обійдеться тим, хто не придбав собі тижневого абонементу або не має певних пільг, в чотирнадцять євро. До того ж, абсолютно неважливо, чи це зустріч з нобелівським лауреатом – Дж.М. Кутзее, або з норвезьким дебютантом.

Дж.М. Кутзее був головною зіркою фестивалю, він не тільки виступав на підтримку руху проти жорстокого поводження з тваринами, але й на одному з вечорів виступав з майже годинним читанням зі свого свіжого роману "Дитинство Ісуса".

Застигнувши перед пюпітром як диригент, він читав чітко та повільно, з розумінням того, що перед ним – тисячна іншомовна аудиторія. Постанові літератора, котрому виповнилося сімдесят три роки, може позаздрити будь-який балетний танцівник.

В першому відділенні до виступу письменника перед гостями дискутували переможці Nordic Council Literature Prize з відомим норвезьким критиком; а також розгортав музично-театральне дійство феноменальний гурт "POING", соло виконувала Майя Ратк'є, поєднуючи співочі інтонації Девіда Боуї, Бйорк та Марлен Дитріх. Ви можете собі уявити, як тисячі людей захоплено слухають розмови літературного критика та письменників? А я це бачила.

Квитки на цей вечір коштували п'ятдесят євро. Це до уваги тих з читачів, хто жалівся на непомірні двадцять гривень за вхід на нещодавній Київський Книжковий Арсенал.

Взагалі зацікавленість норвежців літературою вражає: на кожному заході були присутні люди різного віку, але не можу не наголосити на тому, що люди похилого віку в цій країні дуже активні і використовують всі можливості для того, щоб тренувати розум, пам'ять та не зупиняти внутрішнього розвитку.

Звичайно, вони почуваються більш захищеними, не тільки завдяки державі, власним дітям та пенсії, а, насамперед, через повагу людей незалежно від віку одне до одного.

Дружність, щирий інтерес та повага – ось ознаки здорового суспільства. Простота одягу, будинків та машин – вміння цінувати працю та гроші й не посилатися щоразу на "бідне дитинство й важку долю".

Країна має непросту історію, панування інших націй, війни, голод, проблеми з літературною норвезькою мовою, котрі дружньо вирішилися (в усному мовленні в школах та на телебаченні дозволяється (не плутати з вітається!) мовна мішанка, від чого б у нас сказилися, я не захищаю суржик, лишень зазначаю те, що людина, її права, зокрема, гідність – є важливішими навіть в такій принциповій боротьбі – як мовна). Говорити на мішанці не є ознакою гарної освіти, але це не причина зневажати людину.

Незважаючи на те, що колись Норвегію тягнула як на буксирі Швеція, зараз стосунки настільки вирівнялися, що норвежці, вже не знаю, іронічно або ж іронічно-щиро на деяких продуктах харчування та електричних приладах пишуть: "Friendly Produced by Sweden" замість звичного "Made in China" та "Made in USA".

В країні були проблеми з релігією, зокрема, свого часу, коли вона змінила католицизм на протестантизм, наполягати на тому, що ти є католиком – було небезпечно та нерозумно.

Втім, це не зупинило нобелівську лауреатку, норвезьку письменницю Сіґріт Унсет, в будинку-музеї котрої ми були на екскурсії, від висловлювань та дій на підтримку католицизму та католицької спільноти.

Біля будинку пані Унсет квітне черемха, тягнуться до сонця незвично високі, улюблені нею кульбабки. В будинку збереглися книги, меблі, кухня, картини, камін, посуд – все це особисті речі письменниці. Зберігся навіть старовинний грамофон. Тимофій Гаврилів поцікавився, а що слухала письменниця, гід відкрила комод та витягла старі платівки: італійські церковні співи; Вагнер та "Home! Sweet home!".

Багато чого залишається згадувати: тренування лижників на роликових лижах; пересування цілих класів на велосипедах – на екскурсії, навчання та зустрічі з дитячими письменниками, ввічливість, навіть улесливість автомобілів, що поступаються дорогою, прямі та добрі погляди людей, котрі не тримають нічого під пахвами. Усмішки та тепло. Стриманість кольорів, що не залишають по собі відчуття холоду. Тільки природне, тільки тепле. Тілесність, сіроокість, лагідність та доброзичливість.

Коли ми прямували електричкою до малознаного нами Ліллекхаммеру на літературний фестиваль, задля отримання доступу wi-fi я зареєструвалася на порталі норвезької залізниці, і зараз мені здається, що продовжую мандрувати Норвегією, коли отримую на свою електронну пошту повідомлення про маршрути, цікаві події, а також запрошення вести свій мандрівний блог.